

İ Ç İ N D E K İ L E R

YAZAR HAKKINDA	9
SUNUŞ	11
ÖNSÖZ	13
ATATÜRK DE BİR ZAMANLAR ÇOCUKTU	21
Gazi, Çocukluk ve Okul Yıllarını Anlatıyor (24 Aralık 1921)	25
Makbule Hanım, Ağabeyinin Çocukluk Günlerini Anlatıyor	32
Anne ve Oğlu	43
Samsun Yolculuğu Öncesi Ailesi ile Son Gece	53
23 NİSAN ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI	59
23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	63
Himaye-i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu)	76
Çocukların TBMM'den İstekleri	90
GAZİ VE ÇOCUKLAR	95
Bir Fotoğrafın Hikâyesi	99
Kırmızı Laleler	103
Küçük Hanımlar, Küçük Beyler	107
Amerikalı Bir Çocuktan Mektup	109
Gazi'yi Ağlatan Çocuk	113
Mektup	115
Hatıra Defteri	118
Sığırtmaç Mustafa	120
Gazi Babamız	130
Bir Türk Çocuğunun Kalbi Kırılmasın	139

Teoman	142
“Gazi Baba Dur!”	147
Küçük Altan’ın Hayali	151
“Aydın”	158
Kitap Sevgisi	164
Atatürk’ün Kütüphanecisi	166
Gözüm Arkada Kalmayacak	171
MANEVİ EVLATLARI	173
Baba Şefkati	177
Himayesine Aldığı Çocuklar ve Manevi Evlatları	181
İhsan ve Ömer	181
Ayşe Afet İnan	181
Sabiha Gökçen	184
Afife	186
Zehra Aylin	186
Rukiye Erkin	188
Nebile Bayyurt	189
Ülkü Adatepe	191
Abdurrahim Tunçak	193
Mustafa Demir (Sığırtmaç Mustafa)	194
Manevi Evlatlarına Farklı Davranılmasını İstemezdi	195
BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?	202
KAYNAKLAR	217

KASIM MEHMET TEKE

27.6.1974 tarihinde Osmaniye'nin Düziçi ilçesinde doğmuştur. İlköğretim ve ortaöğrenimini Düziçi'nde, yükseköğrenimini ise Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tarih Öğretmenliği Bölümü'nde tamamlamıştır.

Öğretmenlik hayatına 1997'de Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesinde başlamıştır. Kahramanmaraş'tan 1999'da Gümüşhane'ye tayin olmuş ve buradaki görevine 2001'e kadar devam etmiştir.

2001'de Türk Silahlı Kuvvetleri'nin açtığı sınavı kazanmış ve aynı yıl Kuleli Askeri Lisesi'nde tarih öğretmeni olarak göreve başlamıştır. 2011 yılı genel atamalarında Anıtkabir Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi Komutanı olarak atanmıştır.

2005 yılında Yeditepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde, 2005-2007 yılları arasında ise Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı'nda yüksek lisans yapmıştır.

Tüm haklarını Anıtkabir Komutanlığı'na devrettiği *ANITKABİR, Bir Veda Bir Başlangıç* adlı bu çalışmanın yanında, Anıtkabir yayınlarından olan *Atatürk ve Çocuk, Bütün Ümidim Gençliktedir!* ve *Küçük Hanımlar, Küçük Beyler* isimli çalışmaları da bulunan Kasım Mehmet Teke evli ve iki çocuk babasıdır.

SUNUŞ

Kasım Mehmet Teke'nin yetişkinlere ve çocuklara hitap eden **Gazi Babamız** kitabı çok değerli bir çalışma. Kitap bize Cumhuriyet'in ilk yıllarında çocuklara verilen önemi anlatıyor. Arşivlerden alınan belgeler kitabı zenginleştiriyor. Çocukların o yıllarda büyüklere yönelik taleplerine bakıyoruz; kimi talepler hâlâ karşılanmış değil... Mutsuz çocuklar mutsuz yarınlar demektir. O yüzden çocuklarımıza çiçekler gibi özen göstermeli, sağlıklı ve eğitilmiş bir nesil için üzerimize düşen görevleri yerine getirmeliyiz. Bu ülkenin çocukları hepimizin çocuklarıdır.

Cumhuriyet Türkiye'si çocuklara verdiği önemi onlara bir bayram hediye ederek gösterdi. Ancak Cumhuriyet'in sevgisi bundan ibaret değildir. Elinizde tuttuğunuz kitabın içindeki sa-tırlar ve belgeler, Cumhuriyet'i kuranların mutlu ve sağlıklı ne-siller yetiştirmek için gösterdiği farklı çabaları da anlatıyor. **K. Mehmet Teke**, bugünün ve yarının çocukları için zahmetli ama çok yararlı bir çalışma yapmış. Kendisini bu güzel çalışmasın-dan dolayı kutlarım. Umarım bu eser, okullarda yardımcı kitap olarak da okutulur.

Melih AŞIK

Gazeteci-Yazar

*Sevgili Çocuklarım
Yankı ve Yalın'a...*

ÖNSÖZ

Cumhuriyet'imizin kurucusu **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**'ü ayrıcalıklı kılan tek unsurun, onun başladığı tüm mücadelelerin başından sonuna kadar, Türk milletine güvenmesi, ulaşılan tüm başarıları ise ulusuna mal etmesi olduğu söylenebilir. Çünkü o başlattığı tüm mücadelelerini millet sevgisine dayandırmış, güçlü kişiliği ve gerçekçiliği, ikna kabiliyeti ile ulusunu aydınlığa götürecektir bir lider olduğunu her zaman göstermiştir.

1916 yılında Doğu Cephesi'nden arkadaşına yazdığı bir mektupta kurduğu şu cümle, "*Ancak öldükten sonra dinlenebileceğim galiba...*"¹ **Atatürk**'ün yaşamını açıklar niteliktedir. Çünkü, **Atatürk**'ün hayatında dinlenmek için ayırdığı bir zamanı görebilmek mümkün değildir. **Atatürk**; okumuyorsa, yazmıyorsa, uyumuyorsa sofrada mutlaka arkadaşları ile bir şeyler konuşmakta, tartışmaktaydı. Bir ölçüde **Atatürk**'ün sofrası bir fikir sofrası olma özelliği taşımaktaydı. Bu sofrada arkadaşları, başka bir ortamda rahat bir şekilde konuşamadıkları birçok konudaki fikirlerini açıkça ifade edebilirlerdi.² Bir gün yine böyle bir sofrada fikirler rahatlıkla konuşulmakta, açıklanmakta ve tartışılmakta idi. Bu sırada söz dönüp dola-

1) *Atatürk'ün Bütün Eserleri, C. II*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2004, s.44.

2) **İsmet Bozdağ**, *Atatürk'ün Sofrası*, İstanbul 1975, s.6.

şıp **Atatürk**'ün çocukluğuna gelmişti. Sofrada bulunanlardan birisi **Atatürk**'e hitaben; *“Paşam, kim bilir çocukluğunuzda ne farklı bir insandınız, kim bilir ne gibi olağanüstü anılarınız vardır?”* dedi.

Atatürk, sofrada bulunan bu kişinin sorusuna gülümseyerek *“Nuri anlatsın”* dedi.

(**Nuri Conker**, **Atatürk**'ün Selanik'ten çocukluk ve okul arkadaşıydı. **Atatürk**'e **“Kemal”** ismiyle hitap eden ender kişilerdendi.)

Nuri Conker, her zamanki şakacı ifadesiyle birden *“Bakla tarlasında çobanlık yapardı”* deyiverdi. **Nuri Conker**'in bu ifadesi üzerine soruyu soran kişi mahcup bir ifadeyle *“Aman efendim!..”* diyecek oldu.

Fakat **Atatürk** sözünü keserek, *“Beni insanüstü olarak yorumlamayınız. Doğuşumdaki tek insanüstülük, sizler gibi ‘Türk’ olarak dünyaya gelmemdir”* dedi.³

Sofrada bulunan bu kişinin, **Atatürk**'ü, çocukluğunda nasıl farklı özelliklere sahip birisi olarak hayal ettiğini bilemeyiz. Fakat **Atatürk**'ün de her zaman söylediği gibi o da sonuçta, sizden bizden birisiydi.

*“Bu vatan, çocuklarımız ve torunlarımız için cennet yapılmaya değer bir vatandır”*⁴ ifadesinden de anlaşılacağı üzere **Atatürk**'ün tüm hayatı vatanın kurtuluşuna ve ulusunun bağımsızlığına adanmış ve gerçekleştirdiği in-

3) **İ. Gülşen Kafkas**, *Atatürk'le Çocukluğum*, Orfe Reklam ve Kalite Danışmanlığı, 2004, s.114.

4) *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri; C. II*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1997, s.112.

kılaplar ile Türk ulusunu çağdaş düzeye taşıyacak temelleri atma mücadelesiyle geçen bir yaşamdır.

“En büyük eserim” dediği “Cumhuriyet”e ise “Ben ölürsem soylu milletimizin beraber yürüdüğümüz yoldan asla ayrılmayacağına eminim. Bununla gönlüm rahat!”⁵ ifadesiyle canından çok sevdiği ulusunun sahip çıkacağına olan güvenini de açıkça belirtmiştir.

Eserin ismine gelince neden **Gazi Babamız**? Bu eseri okurken dikkatinizi çekecek en önemli nokta **Atatürk**'e tüm çocukların **“Gazi Baba”** diye hitap etmesi olacaktır. **“Annemi öpmeyi severim ama seni daha çok”** diyen bir nesil **Atatürk**'ü hep bir baba gibi görmüş ve bilmiştir.

Atatürk'ün çocukluk arkadaşlarından **Asaf İlbay**'ın şu hatırası da bunu destekler niteliktedir aslında:

*“Balonun şeref konuğu **Gazi Mustafa Kemal Atatürk** idi. Baloya gelenler öncelikle **Atatürk**'e ayrılmış masanın önüne geliyorlar ve kendilerini takdim ediyorlardı. **Atatürk**'ün çocukluk arkadaşlarından **Asaf İlbay** da baloya gelmişti. **Asaf İlbay** da eşini ve kızını **Atatürk**'e takdim etti. Bu sırada **Atatürk** ayağa kalkarak **Asaf İlbay** ve ailesini kendi masasına oturmaları için davet etti. **Atatürk**, **Asaf Bey**'in kızına dönerek ismini ve yaşını sordu. **Asaf Bey**'in kızı, isminin **Bedia** ve 16 yaşında olduğunu söyledi. **Atatürk**, baloda bulunanlara hitap ederek ‘**Asaf** ile biz aynı mahallenin çocuğuyuz. Belki aynı yaştayız da. Demek ben de vaktiyle evlenmiş olsaydım, 16 yaşında çocuğum olacaktı’ dedi.*

5) a.g.e., s.259.

Atatürk bu hitabından sonra çok duygulanmıştı. Gözlerinin nemliliği fark ediliyordu. Asaf Bey'in eşi ayağa kalkarak Atatürk'e hitaben, 'Paşam, bütün millet sizin çocuklarınızdır' dedi.

*'Doğru, işte ben de bununla teselli buluyorum. Evet, milletim sağ olsun.'*⁶

Evet, Atatürk bizim “Gazi Babamız”dı.

Günümüzde, tarihte yer alan birçok lider unutulup giderken, her geçen gün Atatürk'ün büyüklüğü tüm dünyaca bir kez daha anlaşılmalıdır. Onun bizlere doğruyu, güzeli, gerçekliği göstermeye devam ettiğini görmek ve böyle bir lidere sahip olduğumuzun bilinciyle gururlanmak her vatan evladının hakkıdır.

Çalışmamı inceleyerek değerli görüşlerini benimle paylaşan kıymetli Komutanlarım E. Kur. Alb. Dr. Orhan Coşkun ve E. Öğ. Alb. Kadir Türker Geçer'e, kıymetli hocalarım Prof. Dr. Hikmet Özdemir, Prof. Dr. Nedim İpek ve Prof. Dr. Dursun Ali Akbulut'a çalışmamın hazırlık aşamasındaki katkılarından dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Kitabımı okuyarak kıymetli görüşlerini paylaşan Sayın Melih Aşık'a, Sayın Orhan Karaveli'ye, Sayın Abbas Güçlü'ye ve Sayın Emin Çapa'ya çok teşekkür ederim.

Özellikle de sevgili eşime bana desteğinden dolayı çok teşekkür ederim.

6) Kemal Arıburnu, *Atatürk'ten Anılar*, İstanbul, 1969, s.86.

Çağdaş uygarlık yolunda sönmeyen meşalemiz, yol göstericimiz, önderimiz **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**'ü anlama yolunda bu çalışmamın katkı sağlaması dileğiyle.

K. Mehmet TEKE

Ankara, 05.04.2018

“İki Mustafa Kemal vardır: Biri ben, et ve kemik geçici Mustafa Kemal... İkinci Mustafa Kemal, onu ‘ben’ kelimesiyle ifade edemem; O, ben değil, bizdir! O, memleketin her köşesinde yeni fikir, yeni hayat ve büyük ülkü için uğraşan aydın ve savaşçı bir topluluktur. Ben, onların rüyasını temsil ediyorum. Benim teşebbüslerim, onların özlemini çektikleri şeyleri tatmin içindir. O Mustafa Kemal sizsiniz, hepinizsiniz. Geçici olmayan, yaşaması ve başarılı olması gereken Mustafa Kemal odur!”

K. Atatürk

ATATÜRK DE BİR ZAMANLAR ÇOCUKTU

“Medeniyetten bahsederken şunu da kesinlikle söylemeliyim ki medeniyetin esası, ilerleme ve kuvvetin temeli aile hayatındadır. Bu hayatta fenalık, muhakkak sosyal, iktisadi, siyasi güçsüzlüğe sebep olur. Aileyi teşkil eden kadın ve erkek unsurların tabii haklarına malik olmaları, aile vazifelerini yürütmeye yetenekli bulunmaları lazımdır.”⁷

Önemli bir liman kenti olan Selanik şehri, 1394 yılında 4. Osmanlı Hükümdarı **Yıldırım Bayezid** döneminde Osmanlı topraklarına katıldı.⁸ Ticari bakımdan önemi büyük olan bu kentte kalıcı olabilmek için, şehirdeki Türk nüfusunun arttırılması gerekiyordu. Osmanlı Devleti’nin Batı’da yeni fethettiği yerlerde uyguladığı iskân (yerleşme) politikası aynen Selanik için de uygulanmıştı. Osmanlı iskân politikasında uygulanan yöntemlerden bir tanesi de Anadolu’da hayvancılıkla uğraşan Türkmenleri yani Yörükleri yeni fethedilen yerlere yerleştirmekti.⁹ Böylece göçebe yaşam tarzını sürdüren Türkmenler yerleşik hayata geçerken o bölgede Türk nüfusu da ar-

7) **Utkan Kocatürk**, *Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999, s.80.

8) **İsmail Hakkı Uzunçarşılı**, *Osmanlı Tarihi, C.I*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2003, s.270.

9) a.g.e., s.174. **Halil İnalcık**, *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-1 Klasik Dönem (1302-1606): Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişmeler*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s.49-55. **Erhan Afyoncu**, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2011, s.54, 55.